

העם

התחזית החמומה

הכוכבים ניכאו מראש

את המהפך הכלכלי

שהתחולל השבוע

מי שצפה מראש את אשר התחולל השבוע בתחום הכלכלי במדינת ישראל, היה גרמי השמיים. ומי שידע לצפות בהם ולהסיק את המסקנות הנכונות, היה יכול להכין עצמו מראש לעתיד להתחולל.

אחד מאלה היה האסטרונום הישראלי הרצל ליפשיץ. לקראת ראש השנה תשל"ח ערך הרצל מיפוי אסטרונומי של מדינת ישראל בשנה החדשה, ניסה ללמוד על פני את הצפוי למדינה ולתושביה במרוצת השנה בתחומים שונים. את מסקנותיו לא שמר הרצל לעצמו. הם פורסמו בתחזית שפורסמה בגיליון השנה האחרון של העור 78 (2088), שראה אור בדיוק לפני חודשיים.

קבע אז האסטרונום ליפשיץ: „בהודש נובמבר '77 ובחודשים יוני, יולי ואוגוסט 1978 יש לצפות למימוש תוכניות כלכליות מהפכניות, שכמותן לא ידענו בעבר. בדברים רבים שהיו חשובים בתחום הכלכלי יאבדו את ערכם. השינויים יגרמו תפנית חיובית עצומה ושיפור משמעותי בכלכלה, בהיקף שלא ידענו. עם זאת, הן

הדרך לכך היתה פתוחה בביצוע כמה צעדים שממשלת המערך היססה לנקוט בהם: החזרת עקורי בירעם ואיקרית לכפר ריהם, מינוי סגן שריחוף ערבי ושיחרורו של הארכיבישוף הילריון קאפוצ'י, הכלוא בישראל, אחרי שהורשע על סיוע לפעילות חבלנית עויינת.

סגן שריחוף ערבי לא הצליחה ממשיכת הליכוד למצוא. הוועדה שמונתה כדי להחליט בפרשת איקרית ובירעם התכנסה לשתי ישיבות בלבד ודחתה את החלטתה. אבל הילאריון קאפוצ'י עמד על סף הרישור. מועד שיחרורו היה תלוי רק במחיר המדיני שהותיקן יהיה מוכן לשלם תמורתו.

המור"ם על כך התנהל עוד בתחילת הרישור, בימי כהונתו של יצחק רבין כראש ממשלה. אלא שממשלת המערך חששה לשחרר את קאפוצ'י בעיקר. מפחד התגורר בה הנזעמת שהיתה צפויה מצד האופר זיכית הימנית.

כאשר כוננה הממשלה החדשה, המשיכו נציגי האפיפיור ללחוץ ולבקש את שיחרורו. מי שתמך בכך ראשון היה דווקא שריהדות אהרון אברתיצ'א. יועציו הכי טיחו לו כי אם יצליח לשחרר את קאפוצ'י ולהודות לו אישית על השיחרור, אקט שהיה בו כדי להפוך את השר הצעיר והיבילתי מוכר לאישיות בינלאומית.

חרטה בכלא. שריהדות קיבל בנר

„מי שהצביע בבחירות בעד הליכוד, שיעזוב את ההפגנה!“

שא זה את המיכתו של שריחוף משה דיין. כדי להצדיק את השיחרור יוצא הדופן, מבלי שיראה ככניעה ללחצי הווי תיקן, הוסבר כי שיחרורו של קאפוצ'י יעשה מטעמים הומאניטאריים, בדומה לשיחרורו של יהושע בן-ציון. עוד הוסבר כי קאפוצ'י הביע כבר חרטה על מעשיו בעקבות סיועה של ממשלת ישראל לנוצריים בדרום לבנון, שחלקם הגדול נמנה עם בני עדתו.

אולם האפיפיור סרב לשלם את המחיר הגבוה שנתבע ממנו עבור שיחרור קאפוצ'י. לשם כך נשמרה ההחלטה העקרונית החיובית שהתקבלה בממשלה על שיחרור הארכיבישוף בסוד כמס. ידיעה ראשונה על השיחרור הצפוי עמדה להתפרסם בגיליון הקודם של העולם הזה, אך נפטר לה בידי הצנזורה. כעבור ארבעה ימים פוצץ הכתב המדיני של מעריב, יוסף חריף, את הידיעה בעיתונו מבלי להגיש לציבור זורה.

כתוצאה מכך נאלצה הממשלה להודות בכוננתה לשחרר את קאפוצ'י בטרם סוכה מה תמורת הוויטיקן. נראה היה כי בשל הפירסום המוקדם יסתפק הוויטיקן בתמורה סמלית בלבד: מכתב בקשה שיופנה לנשיא המדינה בירושלים, שניתן יהיה להסתמך עליו כהכרה של הוויטיקן בירור שלם כבירת ישראל, מבלי שהאפיפיור יצהיר על כך רשמית.

רמז ראשון על כך הופיע בתחילת חודש יולי השנה בעולם הזה (2080) בו נכתב: „ממשלת הליכוד עשויה לנקוט כמה צעדי ראויה הפגנתיים כמו, למשל, שיחרורו של הארכיבישוף קאפוצ'י מתאסר“.

הידיעה נועדה להתפרסם במקום בו הופיע הכתם הלבן בראש מדור תסקיף בגיליון העולם הזה הקודם (2095).

בשיחה, בגרמניה צחה, עם הנספח ברברה שאוכר

נועד להביא להגברת הייצוא, להקטנת הייבוא, לחיסול הפער במאזן-המסחרי (ההפרש בין הייבוא והייצוא) להשגת העצמאות הכלכלית. אולם כל חלק מחלקי התהליך מוטל בספק המור מאד.

מדיניות אוני-סוציאלית

קודם כל, שאלה גדולה היא אם הליכוד אכן יחזיק מעמד מול לחץ העובדים. השבוע עדיין לא הגיע לחץ זה לממדים שיכלו להדאיג את ארליך. הוא ייתן את הצהרותיו התקיפות של ירוחם משל לעיתוי: כינוס ועידת-ההסתדרות בשבוע הבא. הוא בטוח שלמחרת הוועדה יירגע משל, כפי שגרע בעבר.

יתר על כן, הממשלה השיגה הישג פסיכולוגי חשוב, בשני מישורים:

● עליידי ביצוע „המהפך“ העניקה לעצמה תדמית של הנהגה קשוחה, המסוגלת לקבל החלטות ושיש לה אומץ-לב לבצע אותן.

● תדמית זו מחזקת את הממשלה בקרב הציבור, מגבירה את נכונות הציבור להישמע וקבל את הנזרות.

● השימוש במונחים כמו „ליבראליזם“ ו„ליבראליזם“ הוא פופולארי. הסממנים החיצוניים של חופש — ההיתר לקנות דולרים באופן חופשי, להוציא מהארץ כ-3000 דולרים לנפש, פירוק חלק מן הפיקוחים הביורוקראטיים — כל אלה הם צעדים פופולאריים. הם יוצרים אשלייה של חרות, העשויה לטשטש בעיני רבים את הרעת מצבם.

אך ייתכן מאד שהשפעה פסיכולוגית זו תפוג במהרה. מול פני המציאות. כאשר יבחינו העובדים בעוצמת ההתייחסות וברידת שכרם הריאלי, ייווצרו הלחצים הנגדיים. לחצים אלה יכולים לבלוש צורות שונות — החל בזחלת-שכר במפעלים פרטיים, תביעות-שכר של ציבורים גדולים בסקטור הממלכתי והציבורי, התקוממות של גופים בתוך הליכוד עצמו, הקרובים יותר לציבור השכירים, מאבק פנימי בקרב הליכוד ועוד. שום מיפגה פוליטית אינה יכולה להתעלם מלחצים כאלה. כל ממשלה המורכבת ממיפגות רגישות להם, ספק רב אם הליכוד יוכל לעמוד מלחצים כאלה יותר מאשר המערך — מה גם שציודקתם של העובדים תהיה גבוהה לכה, כאשר השכבות האחרות של האוכלוסיה תהיינה נתונות בבולמוס של התעשרות וספקולציה.

האופי האנטי-סוציאלי של המדיניות החדשה בא לידי ביטוי בעובדה פשוטה: בעוד ששכרי-העבודה מוקפא בינתיים, ועל תוספת-היוקר (שתבוא באיחור רב) יהיה מוטל מס-הכנסה, אין כל מס מוטל על הרווחים העצומים הנובעים מספירות במטבע, בניירות-ערך ושאר שיטות של התעשרות מהירה במישור החדש. מילבד היטל על המלאי, לא הוטל שום מס על הון. ספקולנט זרין יוכל למצוא לעשות הווי-עקב בספרות בדולרים, מבלי לשלם על כך אף אגורה אחת של מס.

דוגמה קטנה של השבוע: הממשלה הוציאה לשוק איגרות צמודות בסך 150 מיליון לירות. היא הנפיקה אותן לנכונות, ואזה מכרו אותן הציבור כרווח גדול. כל ההפרש בערבם, מרגע ההנפקה עד לרגע מכירתם — מיליונים רבים של לירות — ניתן לנכנסים כמתנה, תחת להזי רימו לקופת המדינה.

באוירה זו, כאשר העובדים הם החלק היחיד של האוכלוסיה שעליו מוטל כל העול, יהיה כימעט בלתי-אפשרי לדכא את תביעות-השכר שלהם. וברגע שהשכר הריאלי יעלה למרחו הקודמת, יתרוקן „המהפך“ מעיקר תוכנו.

ואדוקירבה: לא מציאות

אלה גדולה אחת היא אם תתמש תיקוות הממשלה למשוך הון זר, ובעיקר הון יהודי, לארץ.

צימצום הפיקוח על המטבע והניוד הפורמלי של הלירה היו צריכים, בתנאים רגיליים, להביא לתוצאה זו.

יש החולמים על הפיכת ישראל דמיון ואדוקירבה ענקית ליהודי העולם, מרכז ההון השחור היהודי. זוהי ציונות בת-זמננו — למשוך לארץ הון יהודי, במקום יהודי.

אם יירד השכר הריאלי בארץ, בוודאי ישיפע הדבר לרעה על העליה. אך יש בעולם כמה ארצות, שבהן היים היהודים העשירים בחרדה מתמדת לגרולם. יהודים אלה מבריחים את ההון שלהם בדרכים שונות לארצות כמו שווייץ, ליכטנשטיין, איי בהאמה וכו'. המדיניות הכלכלית החדשה מתיימרת למשוך חלק גדול מהון שחור זה לארץ.

לדעת רבים, זוהי תיקוות-שווא.

עם כל אהדתם לישראל, זואגים יהודים אלה קודם כל לכספם. בשווייץ מובטח כסף זה. מעטים מאד מהם יאמינו כי בישראל יהיה הכסף מובטח באותה המידה.

כי ישראל חיה במצב של מילחמה, נבואות על המילחמה הקרובה מנסרות תמיד בחלל. מילחמה מביאה עימה התמוטטות כלכלית. איש אינו יכול להאמין כי במצב של מילחמה תוכל הממשלה לשמור על מדיניות „ליבראליזם“ לגבי הברחת הון. כל אדם יחשוש כי במקרה כזה יחזור, מאונס, פיקוח קדמי על המטבע. (הפיקוח שצומצם השבוע נתנה אף הוא, במקרה, ביגול פרוץ מילחמה-העולם, 1939).

משום כך קשה להאמין כי המדיניות החדשה תמשוך ארצה כמויות גדולות של הון יהודי, לכן או שחור, שקא בא עד כה. משיכה זו, שמיילאה תמיד תפקיד חשוב בעודמו הרחני של הליכוד היא מישאלה הסורה יותר מאשר מציאות כלכלית.

שינויים יגרמו מיקרים די מכאיבים ובחל"קם אפילו מועזעים. תקופה זו תהיה טובה להשקעות לטווח ארוך. הפעילות הכלכלית תימשך תוך דבקות במטרה בצורה יסודית ביותר.”

מחלת בגין. אגב, לא היתה זו התחזית היחידה במיפוי האסטרונומי של הרצל ליפשיץ, שכבר התממשה. בין השאר הוא קבע באותה תחזית: „בהודש ספטמבר הקרוב יעברו על ראש-הממשלה מנחם בגין עשרה ימים קשים של מתח נפשי גבוה, העלולים להיווצר כתוצאה ממצב בריאותי. תופעה זדמה תעבור עליו גם בתחום אפריל ומאי. אבל הוא ייצא ממצבים אלה בשלום ואין סיבה לדאגה.“

אלה המאמינים באסטרונומיית ישראל או לי עידוד מהתגשמות תחזיתו של האסטרולוג. אם תחזית הכוכבים יוסיפו להתאמת בצורה זו, אולי יהיה עוד צורך לפרסם בצד שערי המניית החימיים גם לוח אסטרונומי לייצוץ למשקיעים.

יחסי-חוף

אחר השיחרור

פירסום מוקדם חוריד

את המחיר שניתן

היה לגבות מהוויטיקן

עבור שיחרור קאפוצ'י

בימים הראשונים לכינונה חרדה ממשית הליכוד לתדמית שנוצרה לה בדעת הקהל העולמית, כממשלה ניצית קיצונית. ראשיה ביקשו למתן ולרכך תדמית זו בכל דרך אפשרית. לשם כך תוכנן מסע הסברה נמרץ ונהגו רעיונות לנקיטת כמה מחוות, שיסייעו להציג את הממשלה בעיני דעת-הקהל העולמית כממשלה שקולה ושורחרת-שלום.